

УДК 32.019:316

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v056.2025.21>**Л. О. Радіонова**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9691-1199>*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та політології
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова***І. О. Михайлова**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0530-1235>*кандидат політичних наук,
доцент кафедри філософії та політології
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова*

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ З МІСЬКИМ ПРОСТОРОМ

Постановка проблеми. Простір взаємодій між людьми, зокрема, міський простір, є сферою особливого інтересу соціальних і гуманітарних наук. Філософську проблематику, пов'язану з вивченням міського простору, ми зустрічаємо в працях Георга Зиммеля, Вальтера Беньяміна та Мартіна Гайдеггера. На початку XX ст. Георг Зиммель з неокантіанських позицій написав невелику працю «Соціологія простору» [1], а потім розвинув її положення в ряді теоретико-соціологічних і філософських праць. Вплив Зиммеля досить відчутний і в працях Вальтера Беньяміна, який розглядав простір не як фізичну категорію, а як особливий соціально-культурний та історичний конструкт [2], і у раннього Мартіна Гайдеггера, який розглядає простір не як порожнє вмістилище, а як акт простягання і відкритості буття. Він пов'язав простір з людським буттям, де воно є не просто фізичним місцем, а контекстом для сенсу [3]. Філософія і конкретні дисципліни переплетені в сучасних дослідженнях простору міста найтіснішим чином. Соціологи і соціальні географи виходять з того, що простір міста не просто є деяким специфічним об'єктом, що заслуговує такого ж вивчення, як і інші об'єкти природничих наук. Простір міста – це феномен, спогляданий городянами, але в той же час породжуваний їх діяльністю в процесі соціальної взаємодії. Інакше кажучи, місто – це не просто місце, де певним чином розташовані предмети (будинки, вулиці, трамвайні колії тощо), але, перш за все, це сенс простору, який безперервно конститується спільною діяльністю мешканців міста. Це породження простору, так само як і сприйняття, споглядання простору відбуваються щодня, у повсякденний спосіб, так, що самі учасники не помічають, що бачать

те, що самі ж вони виробляють. Простір визначається буквально як те, що дає місце тілу, передбачає його розміщення. Отже, простір уявляється як система місць, доступних завдяки руху. Але сучасне місто якраз і є одним з видів такої системи місць, причому місць, створених людьми, які з філософської точки зору постають як сприймаючі суб'єкти, так суб'єкти, що пізнають [4]. Проблема містаського простору стає справжнім викликом філософії, оскільки для філософських міркувань найчастіше було характерним вивчення поза історичних і не антропогенних характеристик простору, тоді як сучасне місто є не просто соціальним утворенням, а особливий тип існування, де соціальне знаходить своє втілення в матеріальному, точніше кажучи, де речове і соціальне неможливо розділити і диференціювати, це і є науковим і практичним завданням нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У західній літературі, що стосується питання про міський простір, є досить багато теоретичних праць, що знаходяться на стику філософії та спеціальних досліджень, це роботи М. де Серто, М. Оже, П. Вірілію, А. Лефевра. У в галузі теоретичної урбаністики для нас представляють інтерес роботи таких авторів, як: В. Бенямін, Н. Трифт і Дж. Мей. Що стосується вітчизняних дослідників, то в даний час спостерігається зростання інтересу до тематики простору міста – це роботи архітекторів, економістів, соціальних географів: Л. Г. Руденко, І. Г. Савчук, А. О. Петренко-Лисак, І. Кононова, П. Рибенко, І. Ковальчук, С. Кримчука, В. Швеца.

Метою статті є соціально-філософський аналіз взаємодії людини з міським простором як системою, що включає концепт, структуру і суб-

страт, та виявлення особливостей соціокультурної динаміки сучасного міста на прикладі Харкова. Дослідження спрямоване на розкриття ролі міста як форми існування соціуму, інституту соціалізації, креативного і духовного феномену, що інтегрує людину в соціокультурний простір світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ми визначаємо місто як соціальну систему, що складається з компонентів концепту, структури та субстрату, де перший визначає суть міста [5].

Традиційно структура міста розглядається як його планувальна організація, що включає в себе сукупність функціональних зон (житлових, промислових, рекреаційних), транспортної мережі, вулиць, площ, зелених насаджень та інженерних комунікацій. Вона визначає вигляд міста і впливає на якість життя його мешканців. Однак, структура міста як в у соціальній системі виражена сукупністю соціальних інститутів і відносин, що пов'язують суб'єктів міського середовища, саме в цьому контексті будемо аналізувати взаємодію городянина з простором міста.

Субстрат складається з різноманітних елементів особистого та публічного міського простору. Субстратний рівень міста як соціальної системи складається з двох частин – сукупності елементів публічного та особистого просторів. Проте, соціально-філософський погляд на наявність і стан публічних місць у кожному місті характеризує концептуальні основи системи міста, які проявляються в його відкритості, гуманності, комфортності, мобільності, діалогічності, динамічності та інших параметрах, що найбільш рельєфно, наприклад, реалізується в Харкові. Данський урбаніст Ян Гейл сформулював три основні принципи якісного громадського місця: захищеність, зручність і естетична привабливість [6], що втілено у відкритих просторах Харкова, таких як парки (наприклад, Центральний парк культури і відпочинку). Вони відіграють важливу роль у житті міста, відображаючи його соціальний розвиток через загальнодоступні зони для відпочинку, спорту та культурного дозвілля. Їх стан і наявність свідчать про увагу міста до потреб мешканців і загальний рівень благоустрою. Центральний парк культури і відпочинку є одним з головних парків Харкова і має багату історію, його площа становить понад 62 гектари, що говорить про масштаб цього громадського простору. Через військові дії, що торкнулися нашого регіону, головна визначна пам'ятка Центрального парку, атракціони, поки що недоступна. Але це не заважає харків'янам з усіх районів приїжджати сюди на вихідних або після роботи.

Ще одне улюблене місце харків'ян, розташоване в центрі, в пішій доступності від багатьох ВНЗ та інших навчальних закладів міста, парк ім. Шевченка. Життя міста розкривається за допомогою використання публічних місць. Їх ергономічність, креативність, особливості розміщення об'єктів впливають на візуалізацію середовища, що відбивається на привабливості парку ім. Шевченка. Наявність соціальних публічних територій, їх благоустрій визначають якість життя в місті, рівень його соціокультурного розвитку.

Публічні простори економічної сфери зосереджені в межах торгових зон – ринків, торгово-розважальних центрів, магазинів. Супутніми субстратними елементами економічної специфіки є сфера міських послуг (кафе, ресторани, перукарні, салони краси тощо), міські вітрини та афіші. Торгові зони міста служать місцем зустрічей і спілкування. Торгово-розважальний центр «Нікольський» став популярним центром спілкування молоді в Харкові завдяки своїй різноманітності розважальних зон, магазинів, фудкортів і зручному розташуванню.

Духовна сфера міста на субстратному рівні розкривається в роботі закладів освіти та культури. Про статус міста можна судити за наявністю в ньому театрів, кінотеатрів, художніх галерей і виставкових залів, музеїв, вищих навчальних закладів, меморіальних комплексів і міських скульптур. Навіть сьогодні, в прифронтовому Харкові, театри та інші культурні установи Харкова, де є бомбосховища, працюють. Можливість залучення городян до історії, культури, освіти визначає перспективність міського середовища як чинника соціалізації городян. У цьому полягає структурна специфіка міст, роль міського простору в діалозі з соціумом. Місто, яке відповідає духовним потребам населення, завжди є пріоритетним як місце проживання. З початку повномасштабного вторгнення в Харкові пошкоджено або зруйновано близько 9 000 житлових будинків [7]. Фонд Нормана Фостера в партнерстві з Європейською економічною комісією ООН і за фінансової підтримки Німеччини розробив проект відновлення Харкова. Спільно з Фондом Нормана Фостера були організовані архітектурні конкурси в Харкові, розроблені техніко-економічні обґрунтування для будівництва стратегічно важливих районів. У квітні 2025 року ЄЕК ООН запустила новий етап проекту, спрямованого на в у реформу житлової політики. Комісія просуває результати архітектурного конкурсу «Північна Салтівка» в Харкові [7].

Політична сфера громадських просторів задіяна в наявності майданчиків для відкритого

діалогу суспільства і муніципалітету, що виражається в наявності громадських приймалень, в діяльності міських ЗМІ тощо. Одним з інноваційних прийомів відкритих політичних дискусій городян є проект «Активний харків'янин». Мобільний додаток «Активний харків'янин» є сервісом для онлайн-голосувань, створеним за принципом міні-опитувань, що стосуються життя міста [8]. Ця форма комунікації з міською владою не схожа на жодну іншу, яка використовувалася в Харкові до цього. Крім того, «Активний харків'янин» – додаток, аналогів якого немає в жодному місті України. З його допомогою міське середовище перетворюється, змінюється субстратний рівень міста. Як правило, рішення ініціативних груп городян за підтримки міської влади спрямовані на благоустрій громадських зон міста. Таким чином, міські публічні простори формують візуальний образ міста, розкривають його соціальну суть, демонструють рівень і якість життя в ньому. Увага до маркерів міського субстрату є універсальною запорукою перспективності програм міського розвитку.

Особистий простір міського середовища як субстратна частина системи міста розкривається в характеристиці приватної території городянина – квартири, будинку, під'їзду, балкона, двору, вулиці, мікрорайону, гаража. Взаємозв'язок «людина – місто» визначається завдяки розумінню семантичного «тіла» культурного простору житла. Міський будинок є первинним компонентом субстрату, його закритим форматом. Серед стійких уявлень про урбанізований простір міський будинок або міська квартира поєднують в собі образи індивідуального стилю городянина, помножені на стандартизованість планувальних характеристик приміщень. На відміну від сільського, масове міське житло є більш компактним. Мешканці намагаються створити у своєму просторі ту атмосферу, в якій їм комфортно. Суть міста розкривається в особливостях використання невід'ємних компонентів міських будинків – під'їздів, міжквартирних майданчиків, балконів, дворових територій. Їх благоустрій, функціональне використання характеризує ступінь соціальної активності та відповідальності городян. Під час війни в багатьох районах Харкова городяни в різних месенджерах створили простір для обговорення безлічі спільних питань, від неправильного паркування і прибирання за собаками до самоврядування і допомоги сусідам. Сформувалося особливе гібридне сусідство, засноване на хитросплетінні онлайн- і офлайн-практик. Жителі регулярно використовують онлайн-майданчик, щоб пропонувати або запитувати один в одного

різноманітні товари та послуги. Такі взаємодії по суті є однією з форм альтернативної економіки – шерингом [9, 10]. Шерингова економіка будується на базі цифрових сервісів, які забезпечують доступ до товарів і послуг для продажу, обміну або пожертви. У цьому контексті війна стала тригером взаємодії локальних спільнот.

Розвиток людських відносин у міському просторі є складним явищем, сформованим багатогранними формами урбанізації. Місто – це своєрідний конструкт, практикум, універсальна модель суспільства, де відбуваються складні динамічні процеси. Оскільки місто – це буття особистості і соціуму, структурний рівень міста як системи розкривається у ставленні міського населення до простору проживання, найбільш рельєфно це проявляється через соціальні функції міста. Об'єкти соціальної інфраструктури представляються точками тяжіння, в яких місце вимушеної, кількісної взаємодії замінює якісна взаємодія. Грамотний розвиток соціальної інфраструктури сприяє боротьбі з багатьма міськими «хворобами» (наприклад, із соціальною дезінтеграцією, комунікативними розривами, соціальною нерівністю, феноменом «чужинця» тощо) [11]. Нам видається продуктивним аналіз соціальної інфраструктури, представлений в зарубіжних концепціях, коли під соціальною інфраструктурою розуміються «фізичні простори і громадські об'єкти, що стимулюють різні види регулярної активності і взаємодію верств населення, що об'єднує їх для побудови значущих довірчих взаємин» [12]. Об'єкти соціальної інфраструктури здатні формувати так званий соціальний надлишок – почуття довіри, цивілізованість громадян, формування соціальних зв'язків і спільних цілей. Люди прагнуть до різних видів діяльності та спільнот і, отже, потребують різноманітних і якісних об'єктів та просторів як матеріально-речової основи для соціальної активності [13].

Сьогодні особливо яскраво функціонал міста проявляється в адміністративній політиці, в духовній сфері, у фінансово-торговому секторі міської реальності, в принципах правової юрисдикції, у вирішенні соціальних питань. Місто формує соціальні інститути, за допомогою яких організовується його соціальний простір. Серед базових соціальних інститутів міста слід виділити міську владу, міську спільноту, міську культуру, транспорт, медіасферу, міські традиції, міське господарство, соціальне партнерство в міському середовищі, міські інновації у формуванні публічних просторів та багато іншого. Завдяки взаємозв'язку особистості та

соціуму в умовах міста ці прояви структурних компонентів міської системи активно розвиваються. Взаємодія суб'єктів з урбанізованим середовищем проживання здійснюється у формах «людина – місто» і «суспільство – місто». Відношення «людина – суспільство – місто» як принцип системності характеризується розумінням різних модусів сприйняття «міста для людини».

По-перше, місто існує як особливий спосіб особистісного буття, місце реалізації життєвих планів, перспектив, амбіцій і бажань.

З містом пов'язуються людські долі, вибудовуються пріоритети розвитку. Людина або приймає місто, в якому живе, або ні. Міські простори надають суб'єкту особливі умови, пов'язані з комфортністю проживання, наявністю необхідної інфраструктури, реалізацією духовного потенціалу людини тощо. Тому внутрішні міграції населення в країні демонструють ступінь розвитку міст. Людям властиво вибирати місто для себе, формуючи свій особистісний простір [14].

По-друге, місто є інститутом соціалізації особистості. Місто створює умови для забезпечення спадкоємності поколінь, культури, традицій, за допомогою яких індивід стає членом суспільства, засвоюючи його норми і цінності. Соціалізація відбувається під впливом широкого набору соціокультурних, політичних та економічних тенденцій. Вирішення багатьох проблем повсякденності залежить від рівня освоєння міського простору, від усвідомлення його закономірностей і суперечностей. Поняття міської повсякденності включає в себе як інфраструктуру міста, особливе соціокультурне середовище, що розвивається під впливом регіональних і загальнодержавних контекстів, яке є простором існування його мешканців, так і потреби городян, їхні трудові будні та відпочинок, якість і рівень життя.

По-третє, місто – креативне явище, створене людиною і суспільством. Місто складається зі складного сплаву різноманітних людей, груп інтересів, інститутів, організаційних форм, галузей економіки, соціальних груп і культурних ресурсів. Як справедливо зазначає Ч. Лендрі, креативність міста формується за рахунок сили мислення та ідей городян, що визначають їх світогляд, а також за рахунок сприйняття культури як творчого ресурсу [15]. Міський простір – умова розвитку творчої особистості. У креативному просторі міста виражаються суть соціальних особливостей міського населення, їхній творчий підйом, що демонструє свободу від життєвих проблем і складних обставин. Духовність, сформована креативністю міста, є факто-

ром стійкості його системи. Соціальний інститут міської культури та дозвілля відображає ступінь розвиненості духовної сфери населення конкретного міста, принципи її розвитку.

По-четверте, місто – особливий механізм інтеграційних процесів з впровадження людини в соціокультурний простір світу. Місто – відкритий соціальний простір. У його умовах особистість опиняється в руслі соціальних трансформацій міського простору. Місто допомагає людині і суспільству освоїтися в світі, надаючи можливості для розвитку, пізнання, засвоєння різних умінь і навичок. Містяни піддаються інтенсивному впливу засобів масової інформації та соціальної комунікації. Тенденції глобалізації, віртуалізації та інтерактивності міського простору визначають світ людини і суспільства як складний феномен соціокультурної реальності міста.

По-п'яте, місто розуміється як сфера духовної самореалізації людини і суспільства. Незважаючи на прогрес культурних інновацій в наш час, людина і соціум переживають кризу духовності, іноді знаходяться на межі їх втрати. Місто забезпечує ефективні канали для активізації потенціалів «духовності», маючи в своєму розпорядженні різноманітні освітні, культурні, релігійні та інші ресурси для самореалізації індивіда, ефективного розвитку соціуму. Міські установи освіти і культури відіграють величезну роль у духовному вдосконаленні населення. Їх наявність, статус і можливості реалізації культурних та освітніх програм доповнюють уявлення про місто в цілому. Місто ніби формує набір інструментів для особистісного зростання, соціального розвитку, а також служить середовищем натхнення, лабіринтом мислення, концептуальним життєвим фоном.

По-шосте, міські обивателі формують антропогенний ландшафт міста, де живуть «типові міські», а також «деперсоніфіковані» суб'єкти. Стандартизація життя в місті призвела до появи стійкого феномену його обивателів – городян, причому іноді різних за різновидом міст. Міський ландшафт визначається їхнім темпом і ритмом життя, звичками, традиціями, життєвими цінностями. Людина komponує середовище міста, реалізуючи свої принципи життя, створює його концептуальну суть. З іншого боку, місто також впливає на визначення цінностей та ідеалів городян, стереотипи поведінки, орієнтовані більшою мірою на виробничі процеси та споживче ставлення до життя. Ці особливості відносин призводять до трансформації міського простору. В одних випадках територія міста мляво змінюється під впливом обставин, рутинного буття, поточної повсякденності.

В інших випадках міста перетворюються на експериментальні майданчики інновацій і території креативу.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Міський простір являє собою не фізичну, а соціокультурну реальність, що формується активністю людини і суспільства. Взаємодія людини з містом розкриває філософський вимір буття, в якому матеріальне і духовне нероздільні. Соціальна структура міста проявляється через мережу інститутів і публічних просторів, що визначають рівень соціалізації, духовності та креативності городян. Приклад Харкова демонструє, що навіть в умовах кризи місто залишається простором самоорганізації, солідарності та соціальної інновації. Розвиток міста як соціальної системи можливий за умови участі городян у формуванні та реконструкції міського середовища, що робить їх співавторами простору та суб'єктами сталого розвитку. Філософський напрямок аналізу простору міста є неоднорідним. Від того, який підхід буде обрано, залежить, які аспекти просторового досвіду стануть доступними для розгляду, це напрямки нашого подальшого дослідження міського простору.

Література

1. Simmel Georg. The Sociology of Space. URL: https://www.researchgate.net/publication/262437611_Sociology_of_space
2. Benjamin W. The arcades project. Harvard University Press. 2002. URL: https://monoskop.org/images/e/e4/Benjamin_Walter_The_Arcades_Project.pdf
3. Heidegger M. Art and Space. *Man and World*. 1973. No. 6. URL: <https://pdflibrary.wordpress.com/wp-content/uploads/2008/02/art-and-space.pdf>
4. Радіонова Л. О., Радіонова О. М. Публічне простір міста versus право на місто. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Вип. № 1, 2020. С. 115–120.
5. Радіонова Л. О., Михайлова І. О. Місто як соціальна система: курс лекцій (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання всіх спеціальностей) / Л. О. Радіонова, І. О. Михайлова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2025. 64 с.
6. Gehl Jan. Cities for People. Washington. Covelo. London. 284 p. URL: https://umranica.wikido.xyz/repo/7/75/Cities_For_People_-_Jan_Gehl.pdf
7. В Риме обсуждают проекты по послевоенному восстановлению украинских городов ООН. 9 июля 2025. Экономическое развитие. URL: <https://news.un.org/ru/story/2025/07/1465966>
8. Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. URL: <https://www.city.kharkiv.ua/>
9. Gibson-Graham J. The End of Capitalism (As We Knew It): A Feminist Critique of Political Economy. University of Minnesota Press, 1996.
10. Healy S. Alternative economies. International encyclopedia of human geography / Ed. by R. Kitchin, N. Thrift. UK: Elsevier, 2009. Pp. 338-344.
11. Klinenberg E. Palaces for the people: How social infrastructure can help fight inequality, polarization, and the decline of civic life. London : Penguin, 2018. 288 p.
12. Kelsey T., Kenny M. Townscapes: The Value of Social Infrastructure. The Bennett Institute for Public Policy. University of Cambridge. 2021. No. 2. P. 54–65.
13. Latham A., Layton J. Social infrastructure and the public life of cities: Studying urban sociality and public spaces // Geography Compass. 2019. Vol. 13. No. 7. P. 15–21.
14. Florida Richard. Which city is yours? Creative economy and choice of place of residence. URL: https://creativeclass.com/articles/Global_Link-Whos_Your_City.pdf
15. Landry Ch. The creative city. Oxford University Press (OUP). URL: <https://www.calameo.com/read/004545431077626421063>

Анотація

Радіонова Л. О., Михайлова І. О. Соціально-філософський аналіз взаємодії людини з міським простором. – Стаття.

У статті представлено соціально-філософський аналіз взаємодії людини з міським простором. Місто розглядається як особлива соціальна на система, що включає концептуальний, структурний і субстратний рівні. Спираючись на ідеї Г. Зиммеля, В. Бен'яміна, М. Гайдеггера, Я. Гейла та інших теоретиків урбанізму, автори розкривають місто не як фізичну категорію, а як феномен соціокультурного буття, що формується діяльністю і сприйняттям людини. Методологічну основу статті складають: феноменологічний метод – для аналізу сприйняття і конституювання міського простору людиною; структурно-функціональний метод – для визначення структури міста як соціальної системи; порівняльно-історичний метод – для виявлення еволюції філософських підходів до простору; системний підхід – для розгляду взаємозв'язків між компонентами міського середовища (концепт, структура, субстрат) та їх впливу на соціокультурний розвиток.

На прикладі сучасного Харкова показано, що публічні та особисті простори міста відображають ступінь його гуманності, відкритості, креативності та духовності. Публічні парки, культурні установи, торгові зони та цифрові платформи комунікації виступають важливими елементами міської субстанції, що визначають якість життя та характер взаємодій городян. Місто постає не тільки простором проживання, а й інститутом соціалізації особистості, сферою духовної самореалізації та середовищем креативного розвитку. Особлива увага приділена зміні міського середовища під впливом війни, що активізувало локальні спільноти, форми шерингової економіки та

онлайн-кооперацію мешканців. На закінчення місто визначається як динамічний механізм взаємодії суспільства і особистості, що забезпечує інтеграцію людини в глобальний соціокультурний простір і формує нові форми громадянської активності та духовної стійкості.

Ключові слова: міський простір, соціально-філософський аналіз, місто як соціальна система, концепт міста, структура міста, субстрат міста, публічний простір, особистий простір, соціальна взаємодія, Харків.

Summary

Radionova L. O., Mikhailova I. O. Socio-philosophical analysis of human interaction with urban space. – Article.

The article presents a socio-philosophical analysis of human interaction with urban space. The city is interpreted as a social system that includes conceptual, structural, and substrate levels. Drawing on the ideas of Georg Simmel, Walter Benjamin, Martin Heidegger, and Jan Gehl, the study explores the city not as a physical category but as a sociocultural phenomenon generated by human perception and activity. The methodological basis of the article consists of: the phenomenological method – for analysing the perception and constitution of urban space by humans; the structural-functional method – for determining the structure of the city as a social system; the comparative-historical method – for identifying the evolution of philosophical approaches to space; the systemic approach – for considering the

interrelationships between the components of the urban environment (concept, structure, substrate) and their impact on socio-cultural development.

Using the example of modern Kharkiv, the research demonstrates how public and private spaces reflect the city's openness, humanism, creativity, and spirituality. Public parks, cultural institutions, marketplaces, and digital communication platforms form the substrate of urban life, shaping its quality and social dynamics. Special attention is paid to transformations of urban environments during wartime, when local communities activate forms of solidarity, sharing economies, and hybrid online-offline interactions. The city is thus viewed as a living organism and a medium for personal and social existence, where the material and symbolic dimensions of being are intertwined. It serves simultaneously as an institution of socialization, a space for creative self-realization, and a mechanism of integration of individuals into the global sociocultural context. The example of Kharkiv confirms that even under crisis conditions, urban environments preserve their potential for regeneration, public dialogue, and civic participation. The article concludes that sustainable urban development depends on active human engagement in shaping the city's conceptual and structural foundations, transforming residents from passive observers into co-creators of urban space.

Key words: urban space, socio-philosophical analysis, city as a social system, concept of city, city structure, city substrate, public space, personal space, social interaction, Kharkiv.

Дата надходження статті: 18.10.2025

Дата прийняття статті: 31.10.2025

Опубліковано: 15.12.2025